

Avfallsplan Borgholms kommun

**Antagen av kommunfullmäktige 2019-12-09 §
245**

Förord

Avfallsplanen för Borgholms kommun har tagits fram under 2018-2019. Arbetet har genomförts av en projektgrupp med representanter för olika kommunala funktioner under ledning av en styrgrupp samt med stöd av Miljö & Avfallsbyrån.

Projektledare för framtagande av avfallsplanen har varit Catherine Hevelius, avfallschef Borgholm Energi AB.

Styrgruppen har bestått av följande personer:

- Bertil Lundgren, Kommunstyrelsen
- Daniel Nilsson, Borgholm Energi AB:s styrelse
- Karl-Gustav Stegermark, Samhällsbyggnadsnämnden
- Cecilia Ahlström, Miljö- och hållbarhetsberedningen

Projektgruppen har bestått av följande personer:

- Carolina Grandin, utredare Borgholm Energi
- Catherine Hevelius, avfallschef Borgholm Energi
- Klara Johansson, kundtjänstassistent Borgholm Energi
- Tina Olsson, utredare Borgholm Energi
- Jesper Slöjdare, taxestrateg Borgholm Energi
- Åsa Jakobsson, miljöinspektör Samhällsbyggnadsförvaltningen
- Åsa Mårtensson, miljöinspektör Miljöenheten, Kommunledningsförvaltningen
- Anna Stjärndahl, tillsynschef Miljöenheten, Kommunledningsförvaltningen

Sammanfattning

Borgholm Energi har på uppdrag av Borgholms kommun tagit fram en ny avfallsplan för kommunen. Avfallsplanen har tagits fram av en brett sammansatt projektorganisation med medverkan från olika funktioner inom Borgholm Energi och Borgholms kommun. Samråd har skett med olika aktörer vid bland annat idéseminarier.

Genom mål och aktiviteter i avfallsplanen vill kommunen minska avfallsmängderna, öka återvinningen och minska miljöpåverkan från avfallet. Avfallsplanen lägger grunden för en tydlig inriktning för en hållbar utveckling inom avfallshanteringen.

Planen innehåller fyra stycken målområden för avfallshanteringen. Målområdena omfattar mål som utgår från bland annat de nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen, den nationella avfallsplanen och aktuell lagstiftning, kommunens övriga mål och strategier samt diskussioner i avfallsplaneringsprocessen. Till målen hör aktiviteter som ska genomföras för att målen ska kunna nås.

Avfallsplanens målområden är:

- 1 Förebyggande och återanvändning
- 2 Återvinning
- 3 Miljöpåverkan
- 4 Människan i centrum

Aktiviteter för att uppnå avfallsplanens mål är bland annat:

- Informera om till exempel återbruk.
- Genomföra utredningar om till exempel insamlingssystemet för matavfall, förpackningar, returpapper och farligt avfall inklusive elavfall.
- Utöka sorteringsmöjligheterna på återvinningscentralerna, inklusive mottagning av avfall för återbruk, samt vid behov utöka öppettiderna.
- Följa upp och se över tömning av enskilda avlopp.
- Utveckla uppföljning och kvalitetssäkring av avfallshanteringen.
- Se över och utveckla rutinerna för städning på allmänna platser och delta i nationella kampanjer för minskad nedskräpning.
- Vid behov komplettera lösningarna för omhändertagande av hushållsavfall från turister på stränder, hamnar och allmänna platser.

- Vidareutveckla konceptet "en väg in" för kundtjänst för avfallskunderna.
- Riskklassa nedlagda deponier och vid behov vidta åtgärder.

Genomförande av aktiviteterna kan kräva ökade resurser för bland annat information samt tillfälliga resursförstärkningar eller omprioriteringar för vissa utredningar. Samverkan mellan olika funktioner inom Borgholm Energi och Borgholms kommun bedöms underlätta genomförandet av avfallsplanen.

Uppföljning och ajourhållning av avfallsplanen kommer att ske regelbundet och under ledning av Borgholm Energi.

Läsanvisning

Avfallsplanen består av ett huvuddokument med tillhörande bilagor. Huvuddokumentet innefattar bland annat avfallsplanens syfte, mål för avfallshanteringen i kommunen, styrmedel för att uppnå målen, konsekvenser av genomförande av planen samt en beskrivning av hur planen ska följas upp.

I bilagor till planen presenteras handlingsplan med aktiviteter, nulägesbeskrivning, nedlagda deponier, uppföljning av tidigare avfallsplan och miljökonsekvensbeskrivning.

Innehållsförteckning

Inledning.....	7
Bakgrund och syfte	7
Innehåll i en kommunal avfallsplan.....	7
Organisation för framtagande av avfallsplanen	8
Genomfört samråd.....	8
Mål och aktiviteter	9
Bakgrund till mål och aktiviteter	9
Lokala mål och strategier.....	10
Behov och utvecklingsområden.....	11
Målstruktur	13
Mål 13	
Målområde 1: Förebyggande och återanvändning.....	13
Målområde 2: Återvinning.....	14
Målområde 3: Miljöpåverkan.....	14
Målområde 4: Människan i centrum	15
Styrmedel	15
Avfallsföreskrifter	15
Avfallstaxa.....	15
Information och kommunikation.....	16
Upphandling.....	17
Fysisk planering	18
Tillsyn18	
Framtida avfallshantering och avfallsflöden	18
Utvecklingstendenser	19
Befolkningsprognos	19
Hushållsavfall.....	19
Verksamhetsavfall	20
Prognos över avfallsmängder	21
Behov av insamlingssystem och anläggningar.....	23
Hushållsavfall som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering	23
Verksamhetsavfall	24
Koppling till fysisk planering.....	24
Konsekvenser	24
Miljö 24	
Ekonomi.....	25
Personella resurser.....	26
Övriga kostnader	27
Avfallstaxa.....	27
Ekonomiska konsekvenser på längre sikt	27

Service	28
Fortsatt planeringsprocess och uppföljning	28
Bilagor	30
Bilaga 1 Handlingsplan med aktiviteter	30
Bilaga 2 Nulägesbeskrivning	30
Bilaga 3 Nedlagda deponier	30
Bilaga 4 Uppföljning av tidigare avfallsplan	30
Bilaga 5 Miljökonsekvensbeskrivning	30

Inledning

Bakgrund och syfte

Enligt 15 kap 11 § Miljöbalken ska varje kommun ha en renhållningsordning som innehåller de föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan. Avfallsplanen ska enligt Miljöbalken innefatta allt avfall som uppstår i kommunen. Enligt 80 § Avfallsförordningen (2011:927) ska avfallsplanen ses över vart fjärde år och revideras vid behov.

Syftet med denna avfallsplan för Borgholms kommun är att:

- sätta mål för kommunens avfallshantering och medvetet prioritera mål och aktiviteter
- uppmärksamma hur viktig avfallshanteringen faktiskt är i samhället
- skapa en bra och hållbar avfallshantering inom kommunen

Fokus i denna avfallsplan ligger på avfall som ingår i det kommunala ansvaret beträffande beskrivning av hantering, statistik över avfallsmängder, mål och aktiviteter. Uppgifter avseende övriga avfallsslag och anläggningar redovisas översiktligt, i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter. Strategiska mål som alla aktörer bör arbeta efter formuleras, medan mätbara mål och aktiviteter i första hand avser de avfallsslag kommunen råder över. Kommunen har möjlighet att genom dialog med olika aktörer i viss mån påverka hanteringen av avfallsslag som inte ingår i det kommunala ansvaret - såsom industriavfall och producentansvarsmaterial – vilket kan bidra till uppfyllelse av avfallsplanens mål och övriga samhälleliga miljömål.

Innehåll i en kommunal avfallsplan

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall (NFS 2017:2) reglerar innehållet i en kommunal avfallsplan. Till föreskrifterna hör även en vägledning (Naturvårdsverket rapport 6760).

Genom föreskrifterna vill Naturvårdsverket att kommunerna ska lägga mer fokus på att ta fram mål och aktiviteter för att förebygga och hantera avfall, och mindre tid på att beskriva nuläget. Mål och aktiviteter ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och aktiviteter för nedskräpning ska finnas.

För avfall som kommunen ansvarar för ska planen innehålla mål och aktiviteter för att förebygga och hantera avfallet. Det omfattar både hushållsavfall och avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter. Planen ska även innehålla mål och aktiviteter för

avfall som kommunen inte ansvarar för, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta.

Planen ska beskriva de aktiviteter som kommunen planerar att vidta för att uppnå de uppsatta målen samt hur målen kommer att följas upp. Planen ska även beskriva vilka styrmedel man planerar att använda för att implementera mål och aktiviteter.

Organisation för framtagande av avfallsplanen

Denna avfallsplan har tagits fram av en brett sammansatt projektorganisation med projektgrupp och styrgrupp. Följande funktioner har på olika sätt medverkat i projektet:

- Borgholm Energis verksamhet Återvinning och Avfall, som är utförare av kommunens ansvar för hushållsavfall.
- Samhällsbyggnadsnämndens miljötillsynsavdelning, sedermera Kommunledningsförvaltningens miljöenhet.
- Ekonomi- och taxefunktionen inom Borgholm Energi.
- Borgholm Energis kundservice.
- Kommunens hållbarhetsberedning genom representant i styrgruppen.
- Kommunstyrelsen, Samhällsbyggnadsnämnden och Borgholm Energis styrelse genom representanter i styrgruppen.
- Den kommunala kostverksamheten och gata/park- och hamnverksamheten.
- Utbildningsförvaltningen.
- Kommunens Arbetsmarknadsavdelning.
- Camping Öland.
- Ölands Turism.
- Håll Sverige Rent.
- Miljö & Avfallsbyrån.

Genomfört samråd

En viktig del i arbetet med framtagande av avfallsplanen har varit att samråda om mål och aktiviteter med berörda aktörer och att fånga upp önskemål och erfarenheter utifrån olika perspektiv. Interna diskussioner har skett i både projektgruppen och styrgruppen. Ett brett samråd, i enlighet med lagkraven i Miljöbalken, har skett genom bland annat politisk förankring i kommunen och informationsmöte för externa aktörer där fastighetsägare, företag och olika organisationer var inbjudna.

Genomfört samråd omfattar även en lagstadgad utställning under januari-mars 2019. Utställningen inleddes med annons i lokalpress. Avfallsplanen hölls under utställningstiden tillgänglig i kommunhuset och på biblioteket i Borgholm, liksom på följande hemsidor: borgholm.se och borgholmenergi.se.

Utställningen innefattade även utskick till alla politiska nämnder och berörda styrelser, berörda kommunala verksamheter och bolag, Länsstyrelsen, insamlingsentreprenörer och andra mottagare av avfall från kommunen, större fastighetsägare och bostadsbolag, livsmedelsbutiker, större företag och organisationer/föreningar.

Inkomna synpunkter och kommunens bemötande av dessa, dokumenteras i en samrådsredogörelse.

Mål och aktiviteter

Bakgrund till mål och aktiviteter

I kapitel 0 presenteras mål för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för, innefattande både avfall inom kommunalt ansvar för avfallshantering och avfall som uppstår i kommunal verksamhet. Vissa mål avser även annat avfall i den utsträckning kommunen kan påverka detta genom tillämpliga kommunala styrmedel, såsom tillsyn och fysisk planering.

I Bilaga 1 presenteras även aktiviteter för att nå målen samt tidpunkt för genomförande, bedömning av resursbehov och ansvarig funktion för respektive aktivitet.

Mål och aktiviteter i denna avfallsplan utgår från:

- Lokala mål och strategier
- Behov och utvecklingsområden
- Den nationella avfallsplanen, miljökvalitetsmålen, etappmålen samt programmet för förebyggande av avfall
- Mål enligt EU:s avfallsdirektiv
- FN:s globala hållbarhetsmål
- Avfallshierarkin
- Tidigare avfallsplan

Nedan presenteras lokala mål, strategier, behov och utvecklingsområden. Inriktningen enligt tidigare avfallsplan framgår av Bilaga 4 där uppföljningen av den tidigare planen presenteras. Nationella mål, lagstiftning och annat av betydelse för avfallshanteringen i Borgholms kommun har i relevanta delar beskrivits i ett separat dokument vid sidan av avfallsplanen.

Lokala mål och strategier

Visionen för Borgholms kommun (antagen av KF 2016-01-18 § 8) lyder:

"Med gemensamma krafter utvecklar vi hela Borgholms kommun till något som vi är stolta över. Nu och för framtiden." Mer specifikt preciserar visionen gällande miljö- och kulturperspektiv att "Borgholms kommun ska vara en förebild och bidra till en ansvarsfull samhällsutveckling genom att främja en sund och god miljö för människor, djur och natur" med ett uttalat mål om att "våra unika natur- och kulturvärden ska förvaltas väl och därigenom skapa trivsel och en hållbar, positiv utveckling av kommunen."

Vidare fastslås i Hållbarhetspolicy för Borgholms kommun (antagen av KF 2017-12-18 § 194), vilken utgör en inriktning för hållbarhetsarbetet, att kommunen är den i särklass viktigaste lokala aktören för en hållbar utveckling och att det gäller både den egna verksamheten och det geografiska området. I hållbarhetspolicyn konstateras också att hur kommunen agerar som till exempel myndighet, verksamhetsutövare, ansvarig för utbildning av unga, informatör och förebild gör skillnad.

Härutöver är Borgholms kommun en upplevelsekommun, både för sina invånare som för gästande. Detta innefattar att kommunen ska upplevas och uppfattas så att man som person eller organisation vill stanna kvar eller återkomma. Utifrån det perspektivet har Ölands Kommunalförbund formulerat en Turismstrategi *Öland – Vägen mot en hållbar och konkurrenskraftig destination* (maj 2012, Version 3), där det fastslås att "besöksnäringen är jämte jordbruket idag den viktigaste sektorn och den spelar en nyckelroll för öns utveckling inför framtiden."

Ett av turismstrategins strategiska mål är att "turismen på Öland ska vara hållbar och ansvarsfull". Strategin är uppbyggd på ett ramverk av fokusområden:

- *"Ett naturligt val – Varumärket Öland och en effektiv marknadsföring"*. Omvärldens bild av Öland och öns attraktionskraft som besöksdestination är grunden för en ekonomisk hållbar turism på Öland."
- *"Det äkta Öland – En framgångsrik och hållbar destinationsutveckling"*. Destinationsutvecklingen måste vara hållbar så att ön bevaras för kommande generationer.
- *"Öländskt värdskap – En välkomnande och lättillgänglig destination"*. Besökarens upplevelse av Öland handlar i stor utsträckning om vilket bemötande man fått som gäst. Värdskapet innefattar även en god offentlig service.
- *"Smart destination – Fungerande samverkan och en effektiv organisation"*. Samverkan är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för att Öland ska utvecklas som destination.

Mål och aktiviteter i avfallsplanen avser att ligga i linje med kommunens vision och hållbarhetspolicy samt kommunalförbundets turismstrategi.

Behov och utvecklingsområden

I arbetet med framtagande av den nya avfallsplanen har ett antal behov och utvecklingsområden identifierats utifrån bland annat svensk lagstiftning, nationella mål, lokala och regionala mål och strategier, erfarenheter från nuvarande avfallshantering i Borgholms kommun och diskussioner som har förts under arbetet med planen. Nuvarande avfallshantering och förutsättningarna i kommunen beskrivs i Bilaga 2.

Följande utvecklingsområden har identifierats, där behovet av mål och aktiviteter bedömts vara särskilt stort:

- **Insamlingssystem för mat- och restavfall med mera från hushåll.** Under de närmaste åren kan ett fortsatt fokus på återvinning väntas i samhället, exempelvis till följd av EU:s återvinningsmål, krav på matavfallsinsamling samt det nationella etappmålet om återvinning av matavfall och den nationella avfallsplanen. Insamlingen av förpackningar och returpapper ska enligt ändrade förordningar i möjligaste mån ske fastighetsnära. I Borgholms kommun sker sedan fler år tillbaka insamling av matavfall i gröna påsen. Behov finns av att öka utsorteringen av matavfall. Insamlingen av förpackningar och returpapper behöver också utvecklas, där insamlingen idag sker via återvinningsstationer.
- **Möjlighet att lämna avfall till återanvändning på återvinningscentralerna.** Återanvändning är en bättre form av resurshushållning än återvinning och kan bidra till förebyggande av avfall. I de flesta kommuner finns idag möjligheter att lämna avfall till återanvändning på återvinningscentralen. Möjlighet att lämna avfall till återanvändning på återvinningscentralerna i Borgholms kommun har efterfrågats vid samråd i samband med framtagande av denna avfallsplan.
- **Möjligheter att lämna avfall på återvinningscentralerna.** Öppettiderna på återvinningscentralerna är av stor betydelse för möjligheter att lämna avfall på återvinningscentralerna. I dagsläget är öppettiderna på återvinningscentralerna i Borgholm på kvällar och helger begränsade. Under framförallt sommarhalvåret, när fritidshusen är bebodda, kan det finnas behov av utökade öppettider.
- **Sorteringsmöjligheter för elavfall och annat farligt avfall.** Insamling av elavfall och särskilt smått elavfall är en mycket aktuell fråga där El-Kretsen i samverkan med kommunerna arbetar aktivt för att kommunicera och utveckla insamlingssystem. Även den nationella avfallsplanen pekar på vikten av att fokusera på elavfall. Nationella sammanställningar av avfallets sammansättning visar att vissa typer av smått elavfall förekommer i hushållsavfallet. Behov av högre service

med exempelvis fastighetsnära insamling eller fler avlämningsplatser för elavfall bedöms finnas. Motsvarande sorteringsmöjligheter kan behöva utvecklas även för annat farligt avfall. I Borgholms kommun kan elavfall och annat farligt avfall i dagsläget lämnas på återvinningscentralerna.

- **Sorteringsmöjligheter på campingar och andra turistanläggningar.** Turistnäringen är omfattande i Borgholms kommun. Turism och fritidsboende uppskattas svara för 30-40 % av hushållsavfallsmängderna i kommunen, varför väl fungerande avfallshantering med goda sorteringsmöjligheter på olika typer av turistanläggningar är viktigt.
- **Nedskräpning samt lösningar för att lämna avfall på allmän plats.** Mål och aktiviteter om minskad nedskräpning ska finnas i en kommunal avfallsplan och har kopplingar till nationella miljömål. Den nationella avfallsplanen tar upp nedskräpning som ett viktigt område att arbeta med. För en turistkommun som Borgholm är det särskilt viktigt att motverka nedskräpning genom exempelvis goda möjligheter att lämna ifrån sig avfall på allmänna platser med väl placerade och lämpliga behållare.
- **Tömning av enskilda avloppsanläggningar.** I kommunen finns mycket landsbygdsboende och många fritidshus, som har enskilt avlopp. Tömning av enskilda avloppsanläggningar sker i många fall alltför sällan eller inte alls, vilket innebär en risk att anläggningarna inte fungerar på avsett sätt. Ökad tillsyn av tömning kan vara en del av lösningen.
- **Information och kommunikation.** Detta är en viktig strategisk fråga som anknyter till övriga områden. Borgholm Energi arbetar med information via kundtjänst och andra kanaler till fastighetsägare, permanentboende, fritidsboende och turister. Behov finns av särskilda insatser för att lyfta olika frågor. Information om exempelvis sortering och den praktiska hanteringen och resultatet av återvinningen kommer att vara en förutsättning för att målen i avfallsplanen ska kunna nås. Att kommunicera avfallsplanens mål och att även fånga upp olika gruppers behov av service är en annan viktig del av arbetet.
- **Taxans konstruktion och styreffekter.** Taxan är ett viktigt styrmedel för att nå avfallsplanens mål. Taxan behöver utvecklas för att bättre styra mot exempelvis ökad utsortering och insamling av matavfall för biogasproduktion. Taxan behöver också omfatta avgifter för tjänster som svarar upp mot hushållens behov av service och som underlättar sortering.
- **Hantering av avfall från kommunala verksamheter.** I kommunala verksamheter uppstår många olika typer av avfall som hanteras på olika sätt. Källsortering sker, men krav och förväntningar på ökad sortering aktualiserar behovet av förbättrade sorteringsmöjligheter, så att kommunen som organisation har möjlighet att föregå med gott exempel när det

gäller avfallshantering. Den nationella avfallsplanen pekar på matavfall som en viktig fråga att arbeta med och kommunen har som en lokalt stor aktör möjlighet att förebygga avfall genom exempelvis att minska matsvinnet inom skola och omsorg samt att ställa krav i upphandlingar. Erfarenhetsutbyte mellan kommunens förvaltningar och bolag kan underlätta utvecklingen av kommunens avfallshantering.

Målstruktur

Mål och aktiviteter i denna avfallsplan presenteras i fyra målområden. Varje målområde innehåller övergripande mål, konkreta mätbara mål samt aktiviteter. Mätbara mål och aktiviteter beskriver tillsammans vad Borgholms kommun avser att uppnå och vad som behöver göras. Inriktningsmålen, aktiviteterna samt nyckeltal för uppföljning av de mätbara målen och för att följa hur arbetet mot inriktningsmålen fortskrider redovisas i handlingsplanen i Bilaga 1.

Målstrukturen kan beskrivas enligt följande:

- *Inriktningsmål.* Anger inriktningen på längre sikt (10-15 år) och är vägledande för alla som ger upphov till avfall, såväl kommunala verksamheter som medborgare och företag.
- *Mätbara mål.* Anger på en mer konkret nivå vad som ska uppnås. De mätbara målen är på något sätt mätbara och tidsatta. De mätbara målen anses uppnådda när en viss målnivå nåtts eller föreslagna aktiviteter med koppling till det mätbara målet är genomförda. De mätbara målen ska av kommunstyrelsen och ansvariga nämnder lyftas upp och arbetas in i budgetar och verksamhetsplaner.
- *Aktiviteter.* Anger hur målen ska uppnås. Aktiviteterna, som är formulerade på ett övergripande sätt, arbetas in och konkretiseras i ansvarig förvaltnings eller bolags plan och budget.
- För att uppnå samtliga övergripande mål krävs emellertid genomgripande förändringar av samhällets produktions- och konsumtionsmönster, vilket naturligtvis inte kan ske under de år som denna avfallsplan gäller. Avfallsplanen är dock ett viktigt verktyg för att på lång sikt bidra till en hållbar utveckling.

Mål

Målområde 1: Förebyggande och återanvändning

Hushåll och verksamheter bidrar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen. Förhållandet mellan konsumtion och avfallsmängder förändras genom miljömedvetna val.

Inriktningsmål: *Avfallsmängderna ska minska och möjligheterna till återanvändning ska öka.*

Mätbara mål:

- a) Senast år 2022 ska 2 % av det grovavfall som inkommer till kommunens återvinningscentraler återanvändas.
- b) Mängden matavfall från kommunens storkök för skolor och omsorg ska minska kontinuerligt.

Målområde 2: Återvinning

Hushåll och verksamheter sorterar det avfall som uppstår, så att det klarar krav från mottagande anläggning och kan återvinnas på bästa sätt för en hållbar utveckling. Återvinningen av material och näringsämnen ökar.

Inriktningsmål: *Andelen avfall till materialåtervinning och biologisk återvinning ska öka och andelen avfall till deponering ska minska.*

Mätbara mål:

- a) Senast år 2022 ska minst 50 % av den totala mängden hushållsavfall sorteras ut för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling.
- b) Senast år 2020 ska minst 50 % av matavfallet sorteras ut och renheten på matavfallet vara minst 98 %.

Målområde 3: Miljöpåverkan

Avfallsets farlighet minskar och hanteringen av farligt avfall säkras. Miljöbelastningen från avfallshanteringssystemet och nedskräpningen minskar.

Inriktningsmål: *Miljöpåverkan från hantering av avfall samt risken för spridning av farliga ämnen ska minska.*

Mätbara mål:

- a) Mängden farligt avfall i hushållsavfallet ska vara mindre än 15 gram per hushåll och vecka¹.
- b) Nedskräpningen i kommunen ska minska.
- c) Nedlagda deponier ska riskklassas och där behov finns ska åtgärds- och kontrollprogram tas fram².
- d) Säkerställa att minst 95 % av enskilda avlopp töms enligt gällande föreskrifter.
- e) I samband med tillsynsbesök på företag alltid uppmärksamma hanteringen av farligt avfall och övrigt avfall.

¹ Medelvärde av mängden farligt avfall, inklusive elavfall och batterier i sorterat restavfall (brännbart mat- och restavfall) är 20 gram per hushåll och vecka för både småhus och flerbostadshus, enligt sammanställning av plockanalyser från olika kommuner i Sverige, rapport 2016:28 Avfall Sverige.

² Avser nedlagda deponier där kommunen är verksamhetsutövare.

Målområde 4: Människan i centrum

Insamlingssystemet präglas av service, nytta för medborgaren och omtanke om människan. Estetiskt tilltalande lösningar med god tillgänglighet är viktiga förutsättningar för att uppnå samhällets mål på avfallsområdet.

Inriktningsmål: *Det ska vara lätt att göra rätt.*

Mätbara mål:

- a) Minst 70 % av hushållen ska vid kundundersökning vara nöjda med kommunens insamling av hushållsavfall.

Styrmedel

I följande kapitel beskrivs de styrmedel som kommer att användas för att uppnå målen och genomföra aktiviteterna i avfallsplanen.

Avfallsföreskrifter

För varje kommun ska det enligt Miljöbalken finnas en renhållningsordning. Renhållningsordningen innefattar lokala avfallsföreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen samt denna avfallsplan.

Avfallsföreskrifterna innehåller de kommunala bestämmelserna om avfallshantering. Dessa bestämmelser är ett verktyg för att styra hanteringen av hushållsavfall och en rättslig grund i det dagliga arbetet och vid tvister. Här kan exempelvis fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare se vilka skyldigheter och vilket ansvar som vilar på olika aktörer. Avfallsföreskrifterna utgör komplement till gällande lagstiftning på området.

I avfallsföreskrifterna anges hur avfallet ska sorteras i Borgholms kommun, exempelvis att matavfall och farligt avfall ska sorteras och lämnas skilt från annat avfall. Föreskrifterna är därför grundläggande för att avfallsplanens mål om insamling av farligt avfall, utsortering av matavfall och materialåtervinning ska kunna uppnås. Föreskrifterna innehåller även bestämmelser om tömning av enskilda avlopp och utgör även grund för mål inom detta område.

Avfallstaxa

Viktiga principer för hur avgifter för den kommunala avfallshanteringen får tas ut regleras i lagstiftningen (Miljöbalken och Kommunallagen) genom självkostnadsprincipen, rätten till miljöstyrning och likställighetsprincipen. I lagstiftningen anges vilka typer av tjänster och verksamheter som får finansieras via avfallstaxan.

För att kunna stimulera till minskad miljöbelastning från avfallshanteringen och en ökad återvinning av avfall har kommunerna enligt Miljöbalken möjlighet att differentiera avfallstaxan. Avfallstaxan ska också medverka till en effektiv

insamling med enhetligt behållarsystem och god arbetsmiljö samt medge en tillräcklig valfrihet.

Avfallstaxan i Borgholms kommun består av en årsavgift, som avser grundavgift och hämtningsavgift, samt en viktavgift.

Grundavgiften bidrar till att finansiera kostnaderna för information, administration, drift av återvinningscentraler och omhändertagande av farligt avfall.

Nivån på hämtningsavgiften beror bland annat på valet av avfallshanteringslösning, exempelvis hämtningsintervall och storlek på behållare. Viktavgiften betalas per kilogram avfall i behållare.

Avfallstaxan är miljöstyrande, genom att avfallslämnare som lämnar mycket avfall i kärlet betalar mer än de som lämnar lite. Detta styr mot mindre mängd förpackningar i avfallet som läggs i kärlet men bidrar inte till att mer matavfall sorteras ut, från fastigheter där matavfallspåsarna läggs i samma kärl som restavfallet för optisk sortering. För att en effektiv miljöstyrning ska uppnås och exempelvis bidra till att mål om ökad källsortering och återvinning kan uppnås måste avgiften kombineras med en god kommunikation där syftet och miljönyttan tydliggörs.

Kommunens avfallstaxa kommer att revideras regelbundet utifrån rådande förutsättningar, så att rätt styreffekter uppnås. Nuvarande taxa avses revideras stegvis, för att styra mot målen i denna avfallsplan.

Taxan är grunden för att avfallsplanens mål ska kunna uppnås genom att den finansierar de aktiviteter som ska genomföras. Taxans styrande effekt är av särskild betydelse för att målen om ökad återvinning ska kunna uppnås.

Information och kommunikation

Information och kommunikation är viktigt i arbetet med att nå en kvalitativt bättre avfallshantering. Kommunen har också ett lagstadgat ansvar för information om både sådant avfall som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering och producentansvar.

För att nå ut med information om avfallshantering behövs en levande dialog och kommunikation som bygger på helhetssyn. Det kan vara effektivt att koppla informationen till konkret miljönytta.

Genom information om avfallshantering kan kommunens verksamhet inom avfallsområdet bli både ekonomiskt och miljömässigt effektivare genom att exempelvis ökad utsortering av matavfall, förpackningar och returpapper och därmed bidra till att avfallsplanens mål om ökad återvinning uppnås. Informationen kan även bidra till en stärkt miljöprofil för kommunen. Information om avfallshantering kan också på ett påtagligt sätt göra det enklare för människor att göra miljömedvetna val, i enlighet med avfallsplanens mål om att "det ska vara lätt att göra rätt".

Information är viktigt för att nå målen inom flera av avfallsplanens målområden och finns därför med som aktivitet i handlingsplanen (bilaga 1) exempelvis vad gäller matsvinn, matavfall, återvinning och återbruk.

Exempel på informations- och kommunikationskanaler som används inom avfallshanteringen i kommunen är:

- Årliga utskick med information om avfallshanteringen.
- Riktade utskick till kunder.
- Borgholm Energis webbplats och Facebook.
- Borgholms kommuns webbplats och Facebook.
- Annonsering i lokalpress.
- Inslag i lokalradio (reportage).
- Kortfilm i butik.
- Särskild information till nyinflyttade.
- Event.
- Affischering vid butiker och återvinningscentraler.

Upphandling

Vid upphandling av varor och tjänster har kommunen möjlighet att ställa miljökrav av olika slag. Kommunen som en lokalt stor beställare är en betydelsefull aktör som genom att ställa miljökrav i upphandlingar både kan påverka miljöbelastning och resurshushållning inom den egna verksamheten och inspirera andra organisationer att ställa liknande krav. Upphandling kan exempelvis användas som styrmedel för att förebygga avfall i olika kommunala verksamheter och därmed bidra till att avfallsplanens mål om minskande avfallsmängder uppnås.

Att vid upphandling, där så är möjligt, ställa krav som syftar till att förebygga avfall i de kommunala verksamheterna är en aktivitet i handlingsplanen (bilaga 1) under målområde 1 *Förebyggande och återanvändning*.

Upphandling är även ett viktigt styrmedel för att avfallsplanens mål om ökad återvinning och minskad miljöpåverkan från avfallshanteringen ska kunna uppnås. Exempelvis är de tjänster som efterfrågas vid upphandling av insamling av avfall grundläggande för att lämpliga källsorteringslösningar ska kunna erbjudas. Krav som ställs kan också användas för att styra hur och var avfall behandlas och återvinns samt vilka bränslen som används vid insamling av avfall.

Fysisk planering

I byggandet av det hållbara samhället är avfallshanteringen en del av den grundläggande infrastrukturen. Det är därför viktigt att planera för avfallshandling i den fysiska planeringsprocessen, där utgångspunkten är att samla in och transportera bort avfall på ett effektivt sätt så att samhället kan fortsätta att fungera och för att öka materialåtervinningen genom att ge möjlighet till källsortering. Fysisk planering är därför ett viktigt styrmedel för att nå avfallsplanens mål om exempelvis ökad källsortering och återvinning genom att säkerställa att det finns ytor och utrymmen för insamling, transport och behandling av det avfall som uppstår hos hushåll och verksamheter.

I den fysiska planeringen tas avfallshandling med i de detaljplaner där det behövs, till exempel i planer för ny bebyggelse.

Borgholm Energi är remissinstans för exempelvis detaljplaner och bygglov och bistår i övrigt med råd när behov uppstår.

Tillsyn

Miljöenheten på Kommunledningsförvaltningen i kommunen utövar tillsyn på uppdrag av Miljö- och byggnadsnämnden över bland annat tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter samt anmälningsärenden från till exempel kommuninvånare. Tillsyn utövas bland annat på industrier, avfallsanläggningar, bilverkstäder, lantbruk, avloppsreningsverk, förorenade områden såsom nedlagda deponier, skolor och förskolor, äldreboenden, bostadsbolag, strand- och bassängbad, kommuninvånarens enskilda avlopp samt med anledning av nedskräpning i kommunen. Länsstyrelsen utövar tillsyn över större verksamheter.

Frågor om verksamheter och kommuninvånarens avfallshandling är vanligt förekommande inom tillsynen. Tillsynsmyndigheternas arbete innebär också att informera verksamhetsutövare om gällande lagstiftning och myndighetsbeslut och i samråd med dem försöka lösa eventuella problem på bästa sätt. Tillsynsmyndigheterna kan också ställa krav på verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshandling.

Tillsynen är ett särskilt viktigt styrmedel för att mål, som avser avfall som kommunen inte ansvarar för från olika typer av verksamheter, ska kunna uppnås. I avfallsplanen finns mål om att i samband med tillsynsbesök på företag alltid uppmärksamma avfallshandling samt flera aktiviteter kopplat till detta mål.

Framtida avfallshandling och avfallsflöden

I följande kapitel presenteras en bedömning av framtida behov av och möjligheter till avfallsbehandling, viktiga utvecklingstendenser samt en prognos för omhändertagande av avfall från Borgholms kommun fram till avstämningsåret 2022 baserat på avfallsplanens

mål och aktiviteter. Prognosen fokuserar på avfall som omfattas av kommunalt ansvar samt i relevanta delar även avfall som omfattas av producentansvar. Resonemang förs även om avfall från industri och annan verksamhet.

Utvecklingstendenser

Befolkningsprognos

Den permanentboende befolkningen i Borgholms kommun förväntas inte öka de kommande åren. Det finns dock en osäkerhet i prognosen till följd av 2015 och 2016 års kraftiga flyktingströmmar. Förutom befolkningsutvecklingen är dessutom turistnäringens utveckling särskilt viktigt för kommunen då den utgör en betydande del i avfallsplaneringen.

Kommunen har en stor mängd säsongboende. Här finns avsevärt fler fritidshus än villor och lägenheter i flerbostadshus, se Tabell 1.

Tabell 1 Antal hushåll i Borgholms kommun år 2017 fördelat på olika boendeformer. Källa: SCB.

	Vi ll a	Flerbostad shus (inkl. specialbos täder)	F ri ti d s- h u s	T ot al t
Antal	4	1 210	8	1
hushåll, st	4		2	3
	5		6	9
	5		7	3
				2

Hushållsavfall

Utifrån den förväntade befolkningsminskningen bedöms den totala mängden avfall, om inte minska så åtminstone inte öka särskilt mycket i kommunen. Turistnäringens utveckling kan dock medföra en ökning av avfallsmängderna. Sammantaget bedöms inget behov av utökad kapacitet för behandling av påtagligt större mängder avfall föreligga. Dock kan fördelningen mellan olika behandlingsmetoder för avfall komma att ändras, vilket påverkar anläggningar för återvinning och återbruk.

En generell trend i det svenska samhället är att avfallsmängderna fortsätter att öka. Mellan 2011 och 2017 har de svenska hushållens totala avfallsmängder ökat med i genomsnitt 1,5 procent per år och det är framförallt grovavfallsmängderna som ökar medan mängden mat- och restavfall är i princip oförändrad. Mängden farligt avfall i form av impregnerat trä och asbest ökar medan övrigt farligt avfall minskar. Även mängden elavfall minskar, till följd av att produkterna blir lättare. Utslaget per person blir den genomsnittliga ökningen av avfallsmängderna mindre, till följd av den befolkningsökning som har skett under senare år.

Starka ekonomiska intressen på marknaden och fokus på konsumtion av varor och tillväxt i ekonomin riskerar att medföra att trenden av ökande avfallsmängder per invånare även fortsättningsvis håller i sig. Dock finns även starka motkrafter mot denna trend, bland annat via avfallsbranschen, men även andra samhällsaktörer och genom en generellt ökad medvetenhet hos allmänheten om vikten av en hållbar livsstil. Avfallsplanens aktiviteter gällande förebyggande av avfall samt textilier och grovavfall till återanvändning är viktiga i detta sammanhang.

Trots ökade avfallsmängder har på senare år mycket åstadkommit beträffande hur avfall behandlas i Sverige tack vare det fokus som har legat på att styra avfallsbehandlingen från förbränning och deponering till materialåtervinning. Mellan 2013 och 2017 ökade andelen hushållsavfall, nationellt, som gick till materialåtervinning med cirka 1 procentenhet från 33 procent till 34 procent, medan avfall till förbränning först minskade från 50 procent, men sedan ökade igen till 50 procent. 2017 deponerades 0,5 procent av hushållsavfallet. Resterande andel av hushållsavfallet behandlades genom biologisk återvinning.

Verksamhetsavfall

De största branscherna i Borgholms kommun är turism och jordbruk. Ungefär hälften av kommunens landyta används till åker- och betesmark. En annan betydelsefull näring är stenindustrin. Det kan konstateras att mängden industriavfall, bygg- och rivningsavfall etc. i hög grad är beroende av konjunkturen. Till följd av ökad sortering av såväl industriavfall som bygg- och rivningsavfall kan andelen utsorterat avfall från dessa kategorier förväntas öka. De avfallsflöden som i dagsläget omhändertas på annat sätt än genom kommunens hantering förutsätts även fortsättningsvis hanteras vid sidan av de kommunala systemen, då det för dessa flöden bedöms finnas ett etablerat omhändertagande.

Mängden farligt avfall från industrier och bygg- och anläggningsverksamhet med mera kan komma att öka. Skälen till detta är främst att trenden är att allt mer avfall definieras som farligt avfall och att byggnation kan kräva sanering av förorenade områden som genererar förorenade massor som måste behandlas. Ökningen av mängden farligt avfall från industri och annan verksamhet kan

motverkas av företagens interna miljöarbete som bidrar till miljöanpassning av produktionen.

Kommunen som fastighetsägare och verksamhetsutövare i olika typer av verksamheter kan på olika sätt föregå med gott exempel och inspirera andra verksamheter att utveckla sin källsortering och arbeta för minskade avfallsmängder.

Prognos över avfallsmängder

I följande avsnitt redovisas översiktligt en prognos för utvecklingen av avfallens mängd och fördelning på fraktioner fram till avstämningsåret 2022. Prognosen baseras på avfallsmängder 2017, förväntad befolknings- och näringslivsutveckling samt en bedömning av hur avfallet kommer att fördelas på fraktioner till följd av genomförande av aktiviteter enligt denna avfallsplan. Prognosen fokuserar på det avfall som hanteras genom kommunen samt avfall som omfattas av producentansvar.

Med utgångspunkt från kommunens bedömning av befolkningsutvecklingen, nationella erfarenheter angående förändringar av avfallsmängden per invånare samt under förutsättning att målen i avfallsplanen uppnås kan de totala hushållsavfallsmängderna i kommunen 2022 förväntas ligga på ungefär samma nivå som idag. Bedömningen är något osäker utifrån bland annat hur avfallsproduktionen per invånare kommer att utvecklas, hur turistnäringen utvecklas och hur stor effekt avfallsförebyggande åtgärder kommer att få. Hur avfallsmängderna kommer att utvecklas efter 2022 kan bedömas först efter att utfallet av mål och aktiviteter i avfallsplanen utvärderats och eventuella nya målnivåer fastställts. Att prognostisera för en längre tidsperiod än till 2022 bedöms inte som meningsfullt eftersom osäkerheterna kring avfallshanteringens utveckling blir för stora.

I Borgholms kommun sker insamling av matavfall för biologisk behandling via optisk sortering med gröna plastpåsar. Bedömningen är att det finns potential för att öka andelen utsorterat matavfall för biologisk behandling.

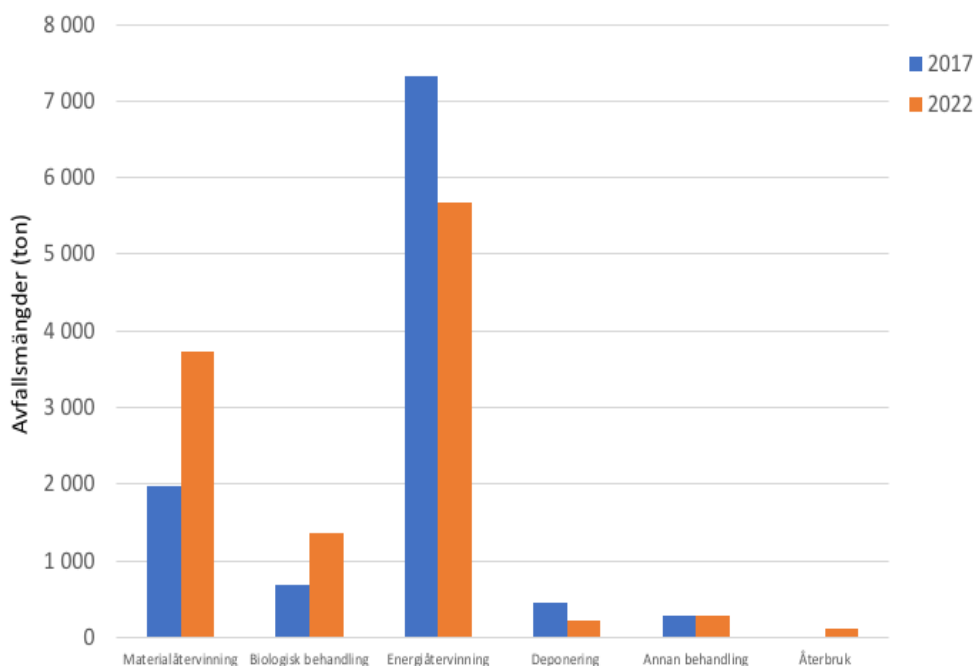
I dagsläget omhändertas närmare 80 % av det avfall som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering (exklusive slam från enskilda anläggningar) genom förbränning med energiutvinning. Enligt avfallshierarkin bör materialåtervinning eller biologisk återvinning prioriteras framför annat omhändertagande. Delar av det avfall som kan förbrännas bedöms kunna nyttiggöras genom materialåtervinning eller biologisk återvinning. Detta förutsätter ökad sortering vid källan, vid återvinningscentraler eller central sortering av exempelvis returpapper, pappersförpackningar och metall.

Mål som konkret berör avfallsmängderna i Borgholms kommuns avfallsplan handlar främst om att öka andelen avfall till återvinning och återanvändning. Det finns även mål om att mängden matavfall från kommunens storkök ska minska kontinuerligt samt mål om att minska mängden farligt avfall i hushållsavfallet genom bland annat

förbättrad insamlingservice, men detta mål har inte beaktats i beräkningarna. De mål i avfallsplanen som tagits hänsyn till vid uppskattning av möjliga framtida avfallsmängder till respektive behandling är följande:

- 2 % av grovavfallet ska återanvändas
- 50 % av matavfallet ska sorteras ut och behandlas biologiskt
- 50 % av hushållsavfallet (exklusive slam) ska gå till materialåtervinning eller biologisk återvinning

Figur 1 nedan visar förväntade mängder avfall som hanteras genom kommunen samt avfall som omfattas av producentansvar uppdelat på behandlingsmetod om ovanstående mål i avfallsplanen nås. I mängderna till biologisk behandling är slam från enskilda anläggningar exkluderat men denna mängd antas vara ungefär konstant fortsättningsvis.

Figur 1 Avfallsmängder fördelat på behandlingsmetod under 2017 samt framtida mängder år 2022. Avser avfall som hanteras genom kommunen och avfall som omfattas av producentansvar.

Om de mål som tagits fram i kommunens avfallsplan nås innebär det att mängderna till energiåtervinning minskar medan mängderna till materialåtervinning ökar. På grund av bristande tidigare statistik för mängd matavfall till behandling har den framtida mängden uppskattats utifrån antal förbrukade påsar, vikt per matavfallspåse samt nationell statistik från Avfall Sverige. I och med möjlighet till utsortering av matavfall i mycket större utsträckning ökar mängderna till biologisk återvinning. Under 2017 gick endast 63 ton matavfall till behandling. 2018 uppgick mängden matavfall till rötning till 328 ton. Mängderna avfall som hanteras genom kommunen och som lämnas

till återbruk är i sammanhanget fortfarande marginell, varför stapeln endast anas i diagrammet.

Mängden grovavfall till energiutvinning kan komma att minska till förmån för materialåtervinning. I det brännbara grovavfallet återfinns till exempel textil, som kan återanvändas eller materialåtervinnas och det finns även andra produkter som kan styras mot materialåtervinning eller återanvändning istället för energiutvinning. Omfattningen av återvinningen av grovavfall beror bland annat på antalet avfallsfraktioner som tas emot vid återvinningscentralerna, hur väl hushållen sorterar vid återvinningscentralerna samt hur stora mängder som sorteras ut genom central sortering. Mängden avfall till deponi antas minska, främst till följd av återvinning av gips och ökad central sortering av ej brännbart avfall som tas emot vid återvinningscentralerna.

Ökad mängd textil som sorteras ut för återanvändning eller materialåtervinning, minskat matsvinn från kommunens storkök och förbättrad insamlingservice för farligt avfall är, ur miljösynpunkt, viktiga förändringar under perioden men inverkan på de totala mängderna är begränsad. EU:s nya avfallsdirektiv (2018) innebär obligatorisk separat insamling av textil. Separat insamling av textil innebär en ökad mängd avfall till återvinning, om än inte i någon större omfattning. Ytterligare en fraktion ställer dock krav på insamlingsystemet i kommunen, främst vid kommunens återvinningscentraler. Beträffande farligt avfall så kan framförallt mängden impregnerat trä och asbest förväntas öka, på liknande sätt som nationellt, medan mängden insamlat elavfall viktmässigt kan förväntas minska till följd av att produkterna blir lättare.

Med undantag för avfall som omfattas av producentansvar saknas mängdstatistik för avfall som kommunen inte ansvarar för. Sådant avfall är till exempel industriavfall, bygg- och rivningsavfall och park- och trädgårdsavfall från verksamheter. Någon prognos för dessa avfallsslag har därför inte kunnat göras.

Behov av insamlingsystem och anläggningar

Hushållsavfall som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering

Baserat på de trender och prognoser som beskrivits ovan kan konstateras att behovet av behandlingskapacitet kommer att öka om målen om ökad återvinning ska nås. Även behovet av kapacitet för mottagning av utsorterade fraktioner till återvinning kommer att öka om 50 % av hushållsavfallet ska nyttiggöras genom materialåtervinning eller biologisk återvinning.

För att målet om ökad återvinning ska kunna nås kommer även insamlingsystemet för mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från hushåll att behöva ses över, vilket är en av de aktiviteter som tas upp i handlingsplanen till avfallsplanen.

Avfallsplanens mål om ökad återanvändning av avfall som lämnas till kommunens återvinningscentraler förutsätter att möjligheter för

mottagning av sådant avfall skapas på återvinningscentralerna, helt enligt avfallsplanens handlingsplan.

Verksamhetsavfall

För verksamhetsavfall, vilket inte omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering, finns begränsat med information om mängder som uppkommer inom kommunen. Även information om kapaciteten i befintliga anläggningar för behandling av verksamhetsavfall är begränsad. Det finns inga uppgifter om att mängden verksamhetsavfall skulle ändras drastiskt under planperioden och därmed förändra behovet av behandlingsanläggningar.

Koppling till fysisk planering

Kommunens översiktliga planering syftar till att planera grunddragen i mark- och vattenanvändningen i kommunen, i huvudsak utifrån allmänna intressen. En väl fungerande avfallshantering är ett allmänt intresse.

I kommunens översiktsplan från 2002 redogörs för hur avfallshanteringen i kommunen fungerar och vilka olika anläggningar som finns för dessa ändamål. I planen föreslås dock inte några nya områden för den här typen av verksamheter eller andra förändringar vad gäller befintliga anläggningar. Inte heller i fördjupningen av översiktsplanen för Borgholm och Köpingsvik (2018) pekas några nya ytor ut för avfallshanteringen, däremot påtalas behovet av att se över återvinningsstationernas storlek, lägen och innehåll. Även i den fördjupade översiktsplanen för Byxelkrok (2017) påtalas behovet av att utreda återvinningsstationens placering.

I fördjupningarna av översiktsplanen för Löttorp respektive Rälla-Ekerum-Stora Rör berörs avfallshanteringen mycket lite eller inte alls.

I detaljplaner regleras markens lämplighet för en viss användning i detalj. I arbetet med att ta fram en detaljplan ska avvägningar göras mellan allmänna och enskilda intressen vilket innebär att bland annat möjligheterna att ordna sophämtning måste utredas. Detta är sällan ett problem då detaljplaner oftast tas fram i tätorter men får som konsekvens att gator i princip alltid utformas med sopbilens framkomlighet som en dimensionerande faktor.

Konsekvenser

Miljö

Avfallsplanens mål och aktiviteter bidrar till att uppfylla nationella miljökvalitetsmål och mål i den nationella avfallsplanen. De nationella miljökvalitetsmål som berörs i störst utsträckning är "God bebyggd miljö", "Giffri miljö" och "Begränsad klimatpåverkan" som alla bedöms påverkas i positiv riktning till följd av planens genomförande.

Flera aktiviteter syftar till att förändra beteenden, exempelvis information för ökat återbruk, ökad matavfallssortering och ökad utsortering av farligt avfall inklusive elavfall eller att vid tillsyn hos företag uppmärksamma avfallshanteringen i syfte att öka sorteringen. Det tar lång tid att förändra beteenden, men om insatserna följs av förändrat beteende hos en stor andel av invånarna, kan de på lång sikt få stor positiv påverkan genom bättre resurshushållning och minskade diffusa utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

Andra aktiviteter handlar om att se över eller utreda delar av hanteringen. Om, eller när, dessa översyner eller utredningar resulterar i olika typer av förändringar, exempelvis förbättrad insamlingservice, kan de positiva effekterna bli stora. Exempel på utredningar som kan få stor betydelse handlar om insamlingssystemet för mat- och restavfall, förpackningar och returpapper samt sorteringsmöjligheter och öppettider på återvinningscentralerna.

Aktiviteterna syftar till positiv miljöpåverkan, men kan även medföra vissa negativa effekter. Exempelvis kan förbättrad insamlingservice genom fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper leda till en ökning av transporter med tunga fordon vid tömning av kärl. Den negativa miljöpåverkan kan motverkas om andelen avfallstransporter som sker med förnybara bränslen ökar eller genom att hushållens transporter med personbil till återvinningsstationer minskar.

Sammantaget bedöms genomförandet av avfallsplanen medföra positiv miljöpåverkan. Det är viktigt att ha uthållighet beträffande informationsinsatser kring förebyggande av avfall och ökad sortering för återvinning, eftersom det tar tid att förändra beteenden.

I Bilaga 5 presenteras en miljökonsekvensbeskrivning av avfallsplanens genomförande.

Ekonomi

Genomförande av avfallsplanens aktiviteter för bättre service och ökad resurshushållning i enlighet med nationella mål medför ökade kostnader för avfallshanteringen. Till de större kostnaderna hör att:

- Genomföra informationsinsatser.
- Genomföra ett flertal utredningar, t.ex. om insamlingssystemet för matavfall, förpackningar, returpapper och farligt avfall inkl. elavfall.
- Utöka sorteringsmöjligheterna på återvinningscentralerna, inklusive mottagning av avfall för återbruk samt skapa möjligheter för kommunens arbetsmarknadsavdelning att bedriva återbruk.
- Vid behov utöka öppettiderna på återvinningscentralerna.

- Följa upp och se över tömning av enskilda avlopp.
- Utveckla uppföljningen av avfallshanteringen genom att genomföra regelbundna plockanalyser, förbättra rutinerna för kvalitetssäkring i insamlingsledet samt genomföra kundundersökningar.
- Se över och utveckla rutinerna för städning på allmänna platser och delta i nationella kampanjer för minskad nedskräpning.
- Vid behov komplettera lösningarna för omhändertagande av hushållsavfall från turister på stränder, hamnar och allmänna platser.
- Vidareutveckla konceptet "en väg in" för kundtjänst för avfallskunderna. Idag delas denna funktion mellan entreprenören och Borgholm Energi.
- Genomföra riskklassning av nedlagda deponier och vid behov vidta åtgärder.

Genomförandet av aktiviteterna i avfallsplanen förutsätter engagemang från flera olika delar av kommunens organisation inklusive bolag. Borgholm Energi genom Återvinning och avfall samt Miljö- och byggnadsnämnden är nyckelaktörer i arbetet, men även andra delar av den kommunala organisationen kommer att behöva vara aktiva. Aktiviteterna kan medföra kostnader till följd av investeringar men också ökade personella resurser eller andra driftkostnader. Även fastighetsägare med flera kan få ökade kostnader till följd av genomförande av avfallsplanen.

Personella resurser

Många av aktiviteterna i avfallsplanens handlingsplan bedöms kunna genomföras med befintliga personella resurser. De aktiviteter som genomförs av Borgholm Energi/Återvinning och avfall samt Miljö- och byggnadsnämnden är ganska jämnt fördelade i tiden under perioden 2019-2022.

Handlingsplanen innehåller ett flertal aktiviteter avseende information. Dessa aktiviteter kan delvis genomföras med befintliga resurser, men en förstärkning av de personella resurserna för information bedöms behövas. Förstärkning kan framförallt behövas inom Borgholm Energi/Återvinning och avfall som ansvarar för och genomför huvuddelen av aktiviteterna, i vissa fall i samverkan med andra aktörer.

Handlingsplanen innehåller även ett flertal utredningar, där vissa bedöms kunna genomföras med befintliga resurser. Utredningar av mer omfattande karaktär är främst undersökningar av nedlagda deponier, utredningar i samband med återvinningscentralerna samt utredningar och aktiviteter med avseende på insamlingssystemet för matavfall, förpackningar och returpapper. Både Borgholm Energi och Miljö- och byggnadsnämnden kan behöva en tillfällig

resursförstärkning eller omprioritering för genomförande av de mer omfattande utredningarna.

Övriga kostnader

Några aktiviteter i avfallsplanens handlingsplan innebär eller kan innebära investeringar under de närmaste åren.

Exempel på sådana aktiviteter, som kan bli aktuella efter genomförande av särskilda utredningar, handlar om att utöka sorteringsmöjligheterna på återvinningscentralerna, inklusive mottagning av avfall för återbruk.

Härutöver tillkommer kostnader enligt det åtgärds- och kontrollprogram som kommer att tas fram för nedlagda deponier.

Avfallstaxa

Genomförande av aktiviteter enligt avfallsplanen, under förutsättning att ett antal utredningar resulterar i investeringar och ändrad drift, kan komma att innebära höjning av avfallstaxan.

En del av avfallsplanens aktiviteter med avfallsförebyggande och/eller kvalitetshöjande karaktär kan påverka taxan positivt. Till exempel kan en framgångsrik satsning på återbruk ge kostnadsbesparingar, då avfall till förbränning och deponering minskar.

Aktiviteter som inte genomförs inom ramen för det kommunala ansvaret för avfallshantering ger upphov till kostnader som inte utgör grund för taxeuttag och påverkar därmed inte avfallstaxan.

Ekonomiska konsekvenser på längre sikt

Utöver ovanstående kända aktiviteter som kräver ekonomiska insatser kan ytterligare drift- eller investeringskostnader tillkomma till följd av genomförande av förändringar baserade på resultat från utredningar, till exempel komplettering med fler eller andra typer av behållare vid förändringar av insamlingssystemet i syfte att underlätta sortering. Genomförande av vissa aktiviteter kan även leda till lägre kostnader däribland aktiviteter för minskat matsvinn inom kommunala verksamheter. Andra exempel är aktiviteter som kan resultera i förbättrad utsortering av avfall till materialåtervinning, vilket innebär större mängder material av god kvalitet. Dessa material har ofta ett ekonomiskt värde. En förbättrad utsortering ger även en restavfallsfraktion med lågt innehåll av matavfall, vilket ger ett bränsle med högre värmevärde för förbränningsanläggningar.

Kostnader kan, ur ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv, på sikt innebära besparingar. Det gäller att hushålla med jordens ändliga resurser genom att så långt det är möjligt återvinna material i kretsloppet och minska beroendet av fossila bränslen. Att ta kostnader för minskad föroreningsbelastning i miljön och inte bygga upp en allt större miljöskuld, är en investering för framtiden. De långsiktiga ekonomiska konsekvenserna efter att olika aktiviteter har genomförts beskrivs inte närmare i denna avfallsplan.

Service

En acceptabel servicenivå är en av förutsättningarna för att källsorteringen ska fungera på avsett sätt. För att avfallsplanens mål om ökad utsortering av material till återanvändning eller återvinning ska kunna nås krävs även en förbättrad servicenivå med bland annat ökade satsningar på fastighetsnära insamling.

I avfallsplanens handlingsplan finns ett flertal aktiviteter med direkt koppling till servicenivån för avfallslämnare i Borgholms kommun. Aktiviteterna avser främst förbättrade möjligheter för hushållen att lämna sitt sorterade avfall och i viss mån även insamling av flera fraktioner för återvinning eller återanvändning.

En vidare satsning på återvinningscentralerna för förbättrade möjligheter till sortering av hushållens grovavfall ger en högre servicenivå. Aktiviteter i avfallsplanens handlingsplan som kan leda till högre servicenivå är exempelvis utökade öppettider på återvinningscentralerna och mottagning av avfall för återbruk.

Utredningar om t.ex. fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper eller farligt avfall inklusive elavfall kan bidra till ökad service vid insamling av dessa avfallslag.

För turister och andra avfallslämnare på allmänna platser kan det bli aktuellt att komplettera lösningarna för omhändertagande av hushållsavfall, vilket betyder minskad risk för nedskräpning och högre service.

Genom att vidareutveckla konceptet "en väg in" för kundtjänst underlättas invånarnas kontakter när det gäller frågor kring hanteringen av hushållsavfallet. Idag är kundtjänsten delad mellan entreprenören och Borgholm Energi.

Fortsatt planeringsprocess och uppföljning

Denna avfallsplan är ett verktyg för Borgholms kommun och Borgholm Energi i arbetet med att anpassa avfallshanteringen i riktning mot hållbarhet. Avfallsplaner ska enligt gällande lagstiftning ses över minst vart fjärde år och vid behov revideras. I Borgholms kommun ska uppföljning och utvärdering av avfallsplanens mål och aktiviteter ske årligen, och översyn av hela avfallsplanen påbörjas senast år 2022.

Borgholm Energi ansvarar för att göra den årliga uppföljningen av mål och aktiviteter. Det innebär att samtliga ansvariga inom kommunen kontaktas och redovisar sina resultat till bolaget, som sammanställer resultaten i en lägesrapport. Rapporten skickas till Kommunstyrelsen och ansvariga nämnder och ansvariga för olika aktiviteter enligt avfallsplanens handlingsplan. Uppföljningen görs i april-maj inför nämndernas årliga budgetprocesser och kan därmed bidra till att mål och aktiviteter genomförs och att avfallsplanen blir ett levande dokument. Grundläggande uppgifter som sammanställts i

mars till olika miljörapporter kan även användas som underlag till uppföljningen av avfallsplanen. Återvinning och avfall på Borgholm Energi samordnar arbetet med uppföljningen.

En arbetsgrupp bestående av tjänstemän från kommunens förvaltningar och bolag ansvarar för genomförandet av olika aktiviteter enligt avfallsplanens handlingsplan. Arbetsgruppen är också ett naturligt forum för kontinuerligt erfarenhetsutbyte mellan förvaltningar och bolag i avfallsfrågor, exempelvis avseende förebyggande och sortering samt möjligheter till samordning av hanteringen mellan olika delar av kommunen. Med ett sådant forum, som bör träffas minst två gånger per år, blir det lättare att göra rätt även för kommunens egna verksamheter.

Avfallsplanen kommer att finnas tillgänglig för företag och allmänheten på kommunens och Borgholm Energis hemsida. Uppdaterade faktaunderlag, såsom uppgifter om avfallsmängder inom kommunalt ansvar för avfallshantering och producentansvar samt eventuella förändringar av avfallshanteringen i kommunen, kommer att sammanställas årligen i samband med uppföljning av mål och aktiviteter.

Nyckeltal och underlag som kommer att användas vid uppföljningen framgår av respektive mål.

Bilagor

- Bilaga 1 Handlingsplan med aktiviteter
- Bilaga 2 Nulägesbeskrivning
- Bilaga 3 Nedlagda deponier
- Bilaga 4 Uppföljning av tidigare avfallsplan
- Bilaga 5 Miljökonsekvensbeskrivning